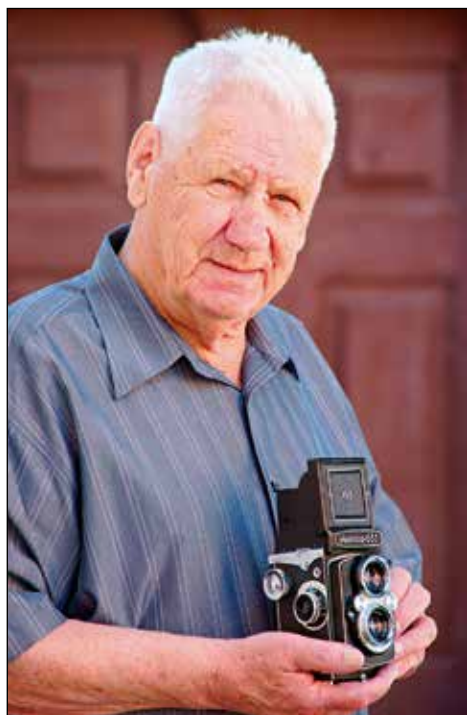

Fotodokumentarist Blaž Dolenc

Irena Benedičič

Aleksander Čufar

EFIAP/p, EPSA, MF FZS

Blaž Dolenc. Foto: Aleksander Čufar

Blaž je bil rojen novembra 1926 v Železnikih. Prve štiri razrede osnovne šole je obiskoval v Železnikih, nato pa je šolanje nadaljeval na meščanski šoli v Škofji Loki. Poleg elektrotehnike ga je zanimalo še veliko drugih stvari. Zaposlen je bil v treh podjetjih, v tem času pa je prišel iz Škofje Loke v Železnike. Res pa je k vrnitvi v rodne Železnike največ prispevala ljubezen do žene Ivanke. Hajnriharjeva hidrocentrala v Vincarjih je bila njegovo prvo delovno mesto, kjer je opravljal vrsto del, od grabljenja, vzdrževanja generatorjev, daljnovodov do inkasantske službe. Ker je bila v tovarni LIP (predhodnik tovarne Alples) tudi hidrocentrala, se je po končani vojaški službi zaposlil na mestu vzdrževalca visokonapetostnih naprav, kasneje pa je sodeloval pri projektiranju in razvoju v tovarni Alples. Tu je delal do upokojitve.

Prvi fotografski začetki segajo daleč v otroštvo. Dobro se spominja sladoledarja Ramadanovića iz Škofje Loke, ki je pod lipo na Racovniku prodajal sladoled. Takrat je imel rosnih 12 let. Blaž pove:

Ocenjevanje fotografskega negativa. Foto: Aleksander Čufar

Moderna tehnika. Foto: Aleksander Čufar

"Enkrat me vpraša: Ali bi kupil aparat? Zanimalo me je, kakšen aparat. Za fotografiranje, odgovori sladoledar. Pokaže mi škatlo 10 x 10 cm z enim očesom, enim časom ... Sploh ni bilo pomembno, ali je bilo svetlo ali temno, daleč ali blizu, fotoaparat je posnel, kakor je posnel. Včasih je bila slika slaba, včasih malo boljša, sem in tja pa prav dobra." Seveda se ni mogel upreti noviteti in je fotoaparat kupil. Filme je sprva nosil razvijati k že prekaljenemu fotografu Francu Kalanu v Selca. Ker pa ni imel povečevalnika, je izdeloval samo kontaktne kopije. Za današnji čas so bile te fotografije majhne (6 x 3 cm). Med vojno je obiskoval šolo v Škofji Loki, kjer se je s fotografijo ukvarjal tudi hišnikov sin, ki je Blažu pomagal pri razvijanju filmov in fotografij. Učil pa se je tudi od že znanega fotografa Edija Šelhausa, ki mu je kazal svoje fotografije. Zase pravi, da je samouk, učil se je na napakah, včasih je dobil tudi kak nasvet starejših fotografov. Rad je sledil novitetam v fotografski tehniki, kolikor sta mu to omogočala sistem in denar. Razvoj je prinesel fotoaparate formata Leica, kar je pomenilo velik skok v kakovosti in dostopnosti fotografiranja. Seveda je bil nakup kakovostnega fotoaparata v Jugoslaviji pravi podvig. Denarja je bilo malo, bolj bi se potreboval za kaj drugega, kupiti pa tudi nisi mogel, kar bi hotel, ker se pri "nas" ni prodajalo. Praktike in zeniti niso bili najbolj kakovostni, boljši bi bili aparati znamke Canon ali Nikon, a fotografi tistega časa so se morali zadovoljiti z rusko ali vzhodnonemško fotografsko tehniko.

Zaradi svojega znanja na fotografskem področju je postal uradni fotograf v tovarni Alples, kjer je bil takrat zaposlen. Zanimivo, da je v "službene name" uporabljal fotoaparat formata 6 x 6 cm, ki je bil takrat orodje poklicnih fotografov. Fotografije so v prvi vrsti potrebovali zaradi zavarovalniških zahtevkov pri okvarah strojev. Za tovarno je fotografiral od leta 1967 do leta 1985, ko se je upokojil. Spominja se: "Gradnjo novega Alplesa sem dokumentiral od prve lopate pa vse do svečane otvoritve. Zasledoval sem rojstvo in življenje Alplesove pihalne godbe, zraven sem bil pri Rokometnem društvu Alples, smučariji ... V tem obdobju mu je filme in fotografije razvijal

Foto Šturm iz Škofje Loke, ker ni imel svoje temnice. Fotografije so bile objavljene v raznih časopisih in zbornikih, vse pa so zbirali in hranili v arhivu tovarne Alples. Še vedno hrani vse poslikane negative, ki so skrbno urejeni, primerno hranjeni in bodo vereni prikaz minulih dni v naši dolini.

"Največ sem se posvečal dokumentarni fotografiji, nikoli nisem portretiral ali kaj podobnega. Fotografiral sem tudi razne slovesnosti doma in v širši družini, rad sem zabeležil utrinke z družinskih izletov in potovanj. Te fotografije mi še sedaj krajšajo čas in obujajo spomine na lepe trenutke," s ponosom pove Blaž. Na začetku je fotografiral črno-belo, kasneje pa je uporabljal tudi barvne filme, vendar samo za lastno uporabo. Diapozitive je uporabljal redko, vse pa hrani v svojem arhivu in jih z veseljem pokaže. Arhiv dokumentarnih fotografij iz tovarne je črno-bel, ker se je za tisk katalogov, zbornikov in slikovno obogatitev v časopisih potrebovalo črno-bele fotografije.

Po upokojitvi se je predvsem posvečal snemanju filmov s kinokamero formata 8 mm, ki si jih moral pošiljati na razvijanje na Dunaj (Kodak), potem pa doma montirati, da je dobil film za projekcijo. Sedaj v digitalnem času sledi napredku in uporablja digitalni fotoaparat, katerega uporaba mu ne dela nikakršnih težav. Prav zanimivo ga je opazovati, ko suvereno odpira mape na prenosnem računalniku in pokaže fotografije, posnete na nov, digitalni način. Če si fotograf z dušo in razumeš fotografsko tehniko, ti zamenjava filma s senzorjem pač ne dela težav. Fotografija je fotografija, samo zajem slike je drugačen. Tehnika mu res ne da miru, zato si je omislil tudi fotoskenir, ki stare negative pretvori v digitalne fotografije. S tem ohranja in prikazuje svoje fotografsko delo na današnji, moderen način. Upam, da bova tudi midva zmogla toliko novitet v njegovih letih.

V dolgoletni fotografski karieri je uspel fotografirati veliko dogodkov, prav posebno se spominja naslednjega: "Alples je imel tovarno v Afriki in obiskala nas je njihova delegacija. Najprej sem fotografiral uradna srečanja, ki so potekala v tovarni, nato pa

Obisk bankirjev iz neuvrščenih držav, junij 1978.
Foto: Blaž Dolenc

smo odšli še v znano gostilno, kjer so nastale prav odlične neuradne fotografije. Fotografij nimam več, ker sem jih oddal v tovarno, lepi spomini so pa ostali." Prav zanimivo bi jih bilo videti.

Nikoli ni bil član fotokluba, ni sodeloval na razstavah in natečajih, kar tudi ne preseneča, ko izvem, kje vse je še bil aktiven. Leta 1954 se je začela kazati želja po ustanovitvi kina v Železnikih. Ustanovljen je bil odbor, ki je zbiral sredstva v ta namen. Prispevala so podjetja in tudi kmetje v lesu, ki so ga potrebovali za izgradnjo kinodvorane. Vzpostavili so stik s takratno Iskro, ki je izdelovala kinoprojektorje in jih izvažala celo v Turčijo. Po raznih pripetljajih so projektorje uspeli dobiti, ker pa je bilo treba postaviti upravnika kina – danes bi rekli direktorja –, je odbor na to mesto imenoval Blaža. Prva kinodvorana je bila v sedanjem kulturnem domu, ko pa je bilo leta 1970 ustanovljeno kinopodjetje Obzorje, se je dejavnost preselila na novo lokacijo, na Češnjico.

Dejaven je bil še na tretjem področju, in sicer pri izgradnji počitniškega doma v Portorožu. Blaž z žalostjo pripomni: "Zelo sem žalosten, ker so "zafurali" počitniški dom, kjer smo vložili veliko dela, eni na gradbenem področju, drugi na finančno-organizacijskem področju. Koliko truda in prostovoljnega dela

je bilo vloženega v ta dom, sedaj pa propada." Z zanimivim pristopom so podjetja "plačevala" postelje v domu (bilo jih je kar 45) in na ta način je bilo kasneje tudi organizirano letovanje. Ljudje so bili navdušeni, ker so si lahko privoščili letovanje na morju. Srečo so imeli tudi z osebjem, od upravnice do ostalih, ki so z veliko dobre volje in iznajdljivosti prirejali zabave in delavcem popestrili dopustovanje.

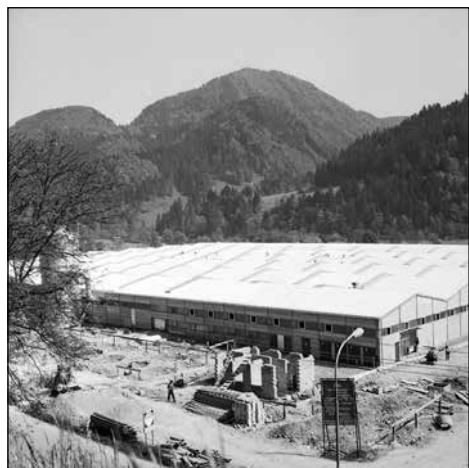
Blaža se spominjva s fotoaparatom v roki, ko je fotografiral razne dogodke v povezavi s tovarno Alples. Njegove fotografije so dokumentarne, beležijo spremembe in napredek v tovarni. Prav zaradi njegovega zanimanja za fotografijo, volje po učenju in pridobivanju novih fotografskih znanj imamo obsežen arhiv fotografij časa, v katerem so gradili tovarno, ki je doprinesla tudi k razcvetu Železnikov in Selške doline. Mnogočemu se je v svojem življenju moral odreči, veliko delati in malo počivati, vsega je kar malo preveč za samo eno življenje.

Škoda bi bilo izgubiti bogat fotografski opus, vendar mi Blaž s ponosom pove, da naj se ne bojimo, ker je skrbnica njegove fotografske dediščine vnukinja Ana Marija. Njej prepušča sadove svojega dela v prepričanju, da jih bo skrbno hranila in to dediščino ohranjala živo.

Alpes

Začetek gradnje Alplesa, avgust 1970. Foto: Blaž Dolenc

TOZD 1, junij 1971. Foto: Blaž Dolenc

Vratarnica, avgust 1971. Foto: Blaž Dolenc

Otvoritev TOZD 1, avgust 1971. Foto: Blaž Dolenc

Notranjost TOZD 1, avgust 1971. Foto: Blaž Dolenc

Notranjost TOZD 1, avgust 1971. Foto: Blaž Dolenc

Sušenje razrezanega lesa, 1974. Foto: Blaž Dolenc

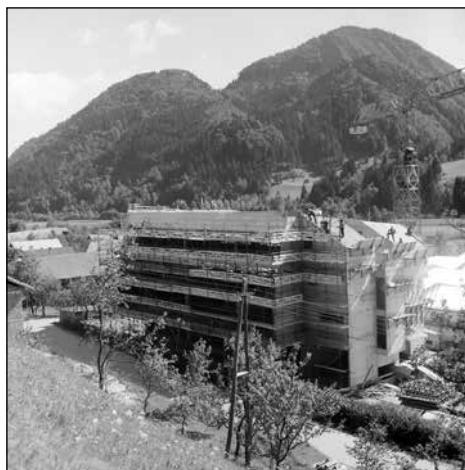
Prevoz silosa, nova sušilnica, december 1977.
Foto: Blaž Dolenc

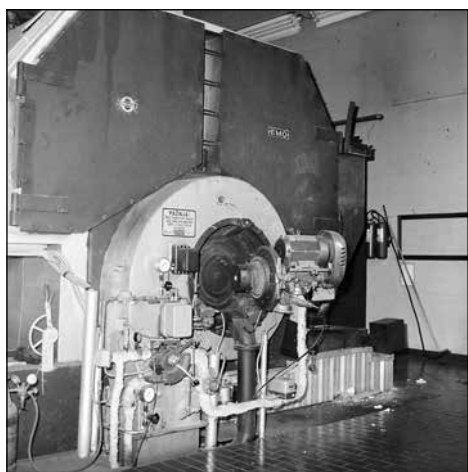
Žaga. Foto: Blaž Dolenc

Izgradnja TOZD 3, avgust 1978. Foto: Blaž Dolenc

Izgradnja salona pohištva, 1978. Foto: Blaž Dolenc

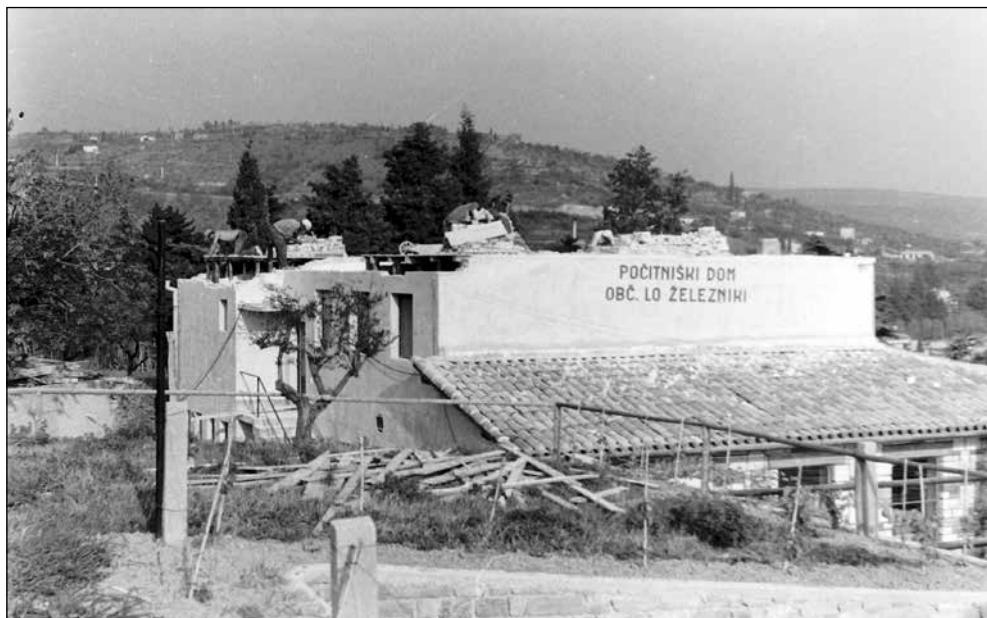

Toplarna – kotel, 1981. Foto: Blaž Dolenc

Silos TOZD 3, 1981. Foto: Blaž Dolenc

Počitniški dom, društva in kinodvorana

Gradnja počitniškega doma v Portorožu. Foto: Blaž Dolenc

Počitniški dom v Portorožu. Foto: Blaž Dolenc

Nogometna ekipa Alples, 1975. Foto: Blaž Dolenc

Rokometna ekipa Alples. Foto: Blaž Dolenc

Pihalni orkester Alpes, 1981. Foto: Blaž Dolenc

Gasilsko društvo, 1974. Foto: Blaž Dolenc

Otvoritev kinodvorane, december 1970. Foto: Blaž Dolenc

Blaž z ženo Ivanko. Foto: arhiv družine Dolenc